

POLSKI UNIWERSYTET NA OBCZYŻNIE
W LONDYNIE

ZESZYTY NAUKOWE

SERIA TRZECIA, NR 7, 2019

ŻANETA STEFFEK

POLSKI UNIWERSYTET NA OBCZYŻNIE, LONDYN

JOLANTA CHWASTYK-KOWALCZYK,
*LONDYŃSKI „NOWY CZAS” NA POCZĄTKU XXI
WIEKU*, WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU
JANA KOCHANOWSKIEGO, KIELCE, 2019,
270 S., ISBN 978-83-7133-740-6

W lutym 2019 roku ukazała się kolejna książka Jolanty Chwastyk-Kowalczyk – *Londyński „Nowy Czas” na początku XXI wieku*. Autorka to znana badaczka polskiej prasy emigracyjnej, twórczyni taki opracowań, jak: *„Bluszcz” w latach 1918–1939. Tematyka społeczna oraz problemy kultury i literatury* (Kielce, 2003); *Londyński „Dziennik Polski” 1940–1943* (Kielce, 2005); *Londyński „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” 1944–1989. Gazeta codzienna jako środek przekazu komunikatów kulturowych* (Kielce, 2008); *Katyń, dipisi, PKPR na łamach polskich czasopism uchodźczych* (Kielce, 2011); *Obraz edukacji Polaków na obczyźnie na łamach czasopism emigracyjnych* (Kielce, 2014); *„Technika i Nauka” – elitarne czasopismo Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii* (Kielce, 2015) oraz ponad 130 artykułów dotyczących piśmiennictwa i działalności wydawniczej Polaków na emigracji.

Omawiana pozycja stanowi wielokierunkową i rzetelną analizę periodyku, który ukazuje się w Wielkiej Brytanii od października 2006 roku. Opracowanie składa się z pięciu rozdziałów, ponadto w rozdziałach od drugiego do piąte-

go wyodrębniono podrozdziały, które omawiają kolejne etapy oraz różnorodne aspekty ukazywania się periodyku.

We wstępie Autorka przedstawia czytelnikowi kontekst historyczno-polityczno-prawny funkcjonowania Polaków na obczyźnie w rzeczywistości po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 roku, a także opisuje funkcjonowanie polskiego system medialnego w Wielkiej Brytanii, co pozwala czytelnikowi zrozumieć związane z tym problemy i miejsce czasopisma na niszowym rynku mediów etnicznych w Zjednoczonym Królestwie.

Rozdział pierwszy nosi tytuł *Geneza „Nowego Czasu”. Cechy formalno-wydawnicze*. Autorka opisuje w nim okoliczności powstania pisma, przedstawia właścicieli, współpracowników, zespół redakcyjny, pisze o trudnościach, z jakimi musi się mierzyć „Nowy Czas” wobec przejawów cenzury: *Zdarzały się próby ingerowania w treści zamieszczane w periodyku, czynione przez inne redakcje, oraz dyskredytowania dziennikarzy* (s. 29). Ponadto rozdział zawiera informacje na temat formatu, objętości, nakładu, dystrybucji, miejsca druku, periodiczności, deklarowanego kręgu odbiorców, akcji społecznych, w które angażuje się redakcja pisma.

Najobszerniejszy jest rozdział drugi, zatytułowany *Publicystyka czasopisma* i ukazujący problematykę podejmowaną w artykułach publicystycznych badanego okresu. Dwa pierwsze podrozdziały książki są poświęcone artykułom i felietonom Krystyny Cywińskiej oraz Grzegorza Małkiewicza. Autorka zaznacza, że ze względu na jakość i wagę poruszanych problemów (s. 15) postanowiła omówić je odrębnie. Ostatni podrozdział porusza istotny temat prowadzonych przez redakcję kampanii społecznych, służących środowisku Polaków w Wielkiej Brytanii, są to: sprzedaż Fawley Court, kontrowersje wokół prób sprzedaży budynku Ogniska Polskiego i funkcjonowania Polskiego Ośrodka Kulturalno-Społecznego w Londynie, a także okoliczności likwidacji majątku Stowarzyszenia Polskich Kombatantów. Opracowanie tego podrozdziału jest niezwykle ważne, gdyż daje wyobrażenie czytelnikowi o zaangażowaniu redakcji pisma w problemy środowiska polonijnego w Wielkiej Brytanii.

Trzeci rozdział: *Kultura artystyczna na łamach „Nowego Czasu”* został poświęcony życiu artystycznemu prezentowanemu w każdym numerze periodyku w rubryce *Kultura*. Rozdział zawiera sześć podrozdziałów, pierwszy, noszący tytuł *Działania public relations redakcji w budowie długofalowej komunikacji z czytelnikami – ARTeria*, opisuje cykliczną inicjatywę artystyczną, która miała miejsce w latach 2009–2013. ARTeria to, cytując Autorkę, *międzypokoleniowe spotkania artystów zajmujących się różnymi dziedzinami sztuki, prezentujących*

swoje dokonania twórcze (s. 115). Włączanie się redakcji pisma w życie lokalnej społeczności, służące integracji Polaków w nowym kraju osiedlenia z pozostałymi mieszkańcami Wysp Brytyjskich, miało również na celu popularyzację polskich artystów poza granicami Kraju.

Kolejne podrozdziały omawiają różnorodność wydarzeń artystycznych poświęconych poszczególnym dziedzinom sztuki, są to kolejno: *Plastyka, Muzyka, Teatr, Film, Fotografia*. Na łamach pisma m.in.: zachęcano do oglądania wystaw, uczestnictwa w spotkaniach z artystami, prezentowano ich sylwetki, zapoznawano czytelników z prywatnymi kolekcjami dzieł sztuki na świecie, omawiano publikacje, albumy, przewodniki, recenzje, produkcje filmowe, komentowano ekspozycje i ważne, unikatowe wydarzenia artystyczne, opisywano działalność Instytutu Kultury Polskiej w Londynie, umieszczano sprawozdania z pokazów, imprez, konkursów, a także zawiadamiano o śmierci artystów. Autorka zwraca uwagę na to, że *najszerzej pojmowane zagadnienia kultury zajmują poczesne miejsce, stanowiące niemalże połowę zawartości każdego numeru* (s. 113) czasopisma.

Na czwarty rozdział książki Jolanty Chwastyk-Kowalczyk *Życie literackie* składają się dwie części. Pierwszą z nich Autorka zatytułowała *Literatu-*

ra, sylwetki pisarzy, konkursy, nagrody, działalność ZPPnO i SPPzG, a drugą – *Recenzje książek jako stały element pisma*. Rozdział czwarty prezentuje szeroko pojmowane życie literackie, które omawiano i sygnalizowano w periodyku poprzez sprawozdania ze spotkań autorskich świata literackiego, recenzje książek, wywiady z pisarzami, nadania nagród literackich w Kraju i na świecie, ogłaszanie konkursów literackich, drukowania odcinków powieści, nowel, opowiadań, fragmentów pamiętników, wierszy. Czasopismo popularyzowało dokonania pisarzy polskich i obcych, przypominało o rocznicach związanych z powstaniem literatury okolicznościowej, upamiętniającej ważne wydarzenia historyczne oraz o rocznicach urodzin lub śmierci osób związanych z twórczością piśmienniczą. Autorka zaznajamia czytelnika z okolicznościami nawiązania współpracy redakcji ze Związkiem Pisarzy Polskich na Obczyźnie, powstaniem opozycyjnej formacji, noszącej nazwę Stowarzyszenie Pisarzy Polskich za Granicą, z którym redakcja również równolegle współpracowała. Druga część rozdziału czwartego jest wnikliwą analizą zawartości materiału omawianego edycje różnorodnych nowości wydawniczych na łamach „Nowego Czasu” w latach 2006–2017.

Ostatni, piąty rozdział książki został nazwany *Kwestie edukacji* i podzielony na dwa podrozdziały: *Oświata na łamach „Nowego Czasu”* oraz *Szkolnictwo wyższe w „Nowym Czasie”*. Autorka rozpoczyna rozdział charakterystyką nauki i funkcjonowania polskich dzieci w szkołach brytyjskich wszystkich szczebli po 2004 roku. W pierwszym podrozdziale można znaleźć informacje o publikacjach obejmujących tematykę działalności i życia codziennego Polskich Szkół Sobotnich w Wielkiej Brytanii, promowania nauki przez Internet, sukcesach polskich uczniów oraz wyróżnieniach i nagrodach polskich nauczycieli.

W podrozdziale drugim Autorka wskazuje, że *periodyk wiele uwagi poświęca [...] kwestiom nauki wyższej dotyczącej ambitnej i pracowitej polskiej młodzieży* (s. 213). Zaznacza również, że „Nowy Czas” przytacza dane statystyczne o liczbie Polaków studiujących w Wielkiej Brytanii, daje praktyczne rady dotyczące określenia kwalifikacji uzyskanych na polskich uczelniach, niezbędnych do podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie na terenie Zjednoczonego Królestwa. Autorka akcentuje, że periodyk zamieszcza na swoich łamach rankingi brytyjskich uczelni wyższych i konsekwentnie namawia czytelników do podejmowania studiów. Ponadto zwraca uwagę, że redakcja pisma na bieżąco śledzi działalność naukową, odczytową i wydawniczą Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie, nie zapominając o wszelkich wydarzeniach mających miejsce na *najmniejszym uniwersytecie na świecie* (s. 215).

Pracę wieńczy *Zakończenie, Aneks, Bibliografia, Podsumowanie* w języku angielskim oraz *Indeks nazwisk*.

W *Zakończeniu* Autorka odnosi się do założeń naukowych oraz przeprowadzonych przez nią badań nad „Nowym Czasem”, podsumowuje kilkunastoletnią działalność wydawniczą pisma, przytacza wybrane opinie członków redakcji i czytelników na temat zawartości czasopisma i wskazuje na jego istotne miejsce na polonijnym rynku wydawniczym w Wielkiej Brytanii.

W *Aneksie* zostały zamieszczone winiety „Nowego Czasu”, przykładowe plakaty ARTerii i ogłoszenia zapraszające na imprezy kulturalne organizowane przez lokalne środowiska polonijne.

Bogato i szczegółowo opracowana *Bibliografia* wskazuje źródła, w których czytelnik może dogłębnie zapoznać się z interesującymi go faktami poruszonymi w publikacji.

Książka Jolanty Chwastyk-Kowalczyk stanowi niewątpliwie kolejne cenne ogniwo w badaniach nad polską emigracją i popularyzuje działalność wydawniczą Polaków poza granicami Kraju.